

Reformationen 1536

- Oktober 1536: gejstlige, adelige og borgere samledes til møde i København
 - Der skulle gøres en ende på en langvarig borgerkrig i Danmark
 - Kong Christian 3. lod biskopperne fængsle og overtog deres godser og gennemførte reformationen
- Danmark brød med den romersk-katolske kirke og kirken i Danmark blev en national fyrstekirke
 - Kongenmagten var ved at skille sig af med sin stærkeste modstander gennem flere hundrede år

Christian II

- Kong Hans (1481-1513) havde ikke haft succes med at samle Kalmarunionen igen
 - Forsøgte at imødegå adelen ved at støtte sig til borgerstanden i byerne
- 1513: Hans' søn, Christian 2., blev konge (havde en tid været statholder i Norge)
- Rigsrådet gav ham en endnu strengere håndfæstning end hans fars
- Han havde haft en kærlighedsaffære med en borgerlig kvinde i Norge (af nederlandsk herkomst)
 - Nederlandene klarede sig dengang godt, og Christian blev betaget af det samfund
- En konge skulle dog helst giftes med en af kongelig herkomst (politik, ikke kærlighed)
- Christian 2. blev gift med en søster til Karl V, Europas absolut mægtigste fyrste
- Han forsøgte at støtte borgerstanden og de nederlandske købmænd
- Ville gerne genoprette unionen med Sverige
- 1520: Erobringen af Sverige
 - Gennemførte en skueproces med store dele af den svenske adel, der blev anklaget for kætteri
 - 82 svenske adelsmænd blev henrettet - *Det Stockholmske Blodbad*
- Christian 2.'s mange fjender forenede sig imod ham
- Lübeck (Hansestad) allierede sig med svenske nationalister (kongsemne: Gustav Wasa)
- Det danske rigsråd ønskede at skaffe sig af med Christian 2. til fordel for den slesvig-holstenske hertug Frederik
- 1523: Christian 2. forlader Danmark og søger tilflugt hos sin svoger kejser Karl V
- 1531: Christian 2. kom tilbage og angreb Norge
 - Han kunne ikke indtage kongeborgene og gik derfor i forhandling med Frederik 1.
 - Frederik 1. lod ham tage til fange og indsatte ham på Sønderborg Slot
 - Han spillede stadig vigtig rolle frem til sin død i 1559 pga. hans familieforbindelser
- Christian 2. blev offer for sin egen politik (tiden var ikke moden til de forandringer han ønskede at gennemføre)
 - Kunne se fornyelsen i en alliance mellem kongemagten og borgerskabet
 - Var gift med en søster til den konservative katolske kirkes vigtigste og mægtigste forsvarer.

Reformationen

- Op gennem middelalderen havde den katolske kirke monopol på den rette fortolkning af kirkelige spørgsmål
 - Havde også stor økonomisk og politisk magt pga. mange godser
- Lige siden 1200-tallet havde der været udbrydergrupper med alternative fortolkninger af den kristne lære
- Den romersk-katolske kirke havde imidlertid med vold og magt fastholdt deres ret til at fortolke
 - Inkvisitionen: undersøgelses- og domstolsmyndighed med det formål at bekæmpe kætteri
 - Dog kunne inkvisitionen ikke forhindre den udbredte kritik som havde været tiltagende siden Den Sorte Død
- Kirken som institution var en magtfaktor, der havde fjernet sig fra sit oprindelige udgangspunkt om sjælenes frelse
 - Afladsbreve: "køb dig et forkortet ophold i Skærsilden eller en direkte vej i himlen"
 - Biskopper og præster levede ikke op til normerne
 - Fx levede mange præster i hor
 - Mange af kirken mænd levede i en rigdom, der dårligt kunne forenes med den oprindelige kristendoms lære
 - Kritik siden 1200-tallet hvor tiggemunkeordnerne opstod
- Kritikerne af kirken:
 - Tilbage til evangelierne
 - Mulighed for at læse biblen på ens nationalsprog
 - Gudstjenestesproget skulle være forståeligt
 - Helgendyrkelsen skulle afskaffes
 - Ikke afladsbreve
 - "Troen alene frelser"
- Reformationen var kritik af den måde, som den katolske kirke forvaltede den kristne lære på
 - Man kunne dårligt skelne mellem religion og politik, og derfor blev kritikken samfundspolitisk
- Kongerne/verdslige adelige var kritiske overfor kirkens økonomiske/politiske magt
- Bønderne var kritiske over for udbytning af bondebefolkningen
- Borgerstanden var kritiske over for adelens eneret til gejtlige embeder
- 1517: Martin Luther kritiserede afladshandlen
 - Blev øjeblikkeligt lyst i band og erklæret fredløs
 - Blev dog beskyttet af stærke nordtyske fyrster og kunne udbrede og forstærke sin kritik
- Ikke længe efter Luthers kritik kunne man læse den i hele Europa pga. bogtrykkerkunsten

1523-1533 - Frederik I, reaktionens kompromiskandidat

- Frederik 1. havde en betydelig manøvre frihed, fordi rigsrådet var bange for, at Christian 2. vendte tilbage
- Han støttede de reformerende tanker i Danmark, bl.a. i kraft af Hans Tavsens
- 1526: Han brød sin alliance med biskopperne og kirken i Rom og etablerede en dansk, stadig katolsk, nationalkirke med kongen som overhoved

Grevens Fejde 1533-1536

- 1533: Frederik 1. døde, men rigsrådet tøvede med at vælge hans søn Christian til

ny konge

- Christian havde nemlig, som hertug i Slesvig-Holsten, allerede gennemført den lutheranske reformation her
- Rigsrådet valgte at regere selv, men dette resulterede i en borgerkrig
- Hansestaden Lübeck allierede sig med store østdanske byer Malmø og København (ønskede at gøre op med adelsvældet)
- Hyrede den tyske greve Christoffer af Oldenburg til militære operationer
 - Indtog hurtigt Fyn og Sjælland
- Bønderne i Nordjylland gjorde oprør under ledelse af Skipper Clement
- Borgerne i Østdanmark og bønderne i Jylland ønskede at genindsætte Christian 2.
- Østjylland: hertug Christian af Slesvig-Holsten
 - Blev hyldet som kong Christian 3. i den del af riget, der ikke var i oprørernes hænder
- Hertug Christians hærfører var Johan Rantzau
 - Slog hurtigt oprøret ned på Fyn og nedkæmpede Jylland efter at bønderne havde nedbrændt adskillige herregårde
- Tilsidst holdt kun København og Malmø stand
- Lübeck trak sig, og Malmø overgav sig
- København holdt stand i næsten et år, under belejring af Johan Rantzau
- Efter krigen skulle Christian 3. betale Johan Rantzau's hær
 - Han valgte at fængsle biskopperne og overtage deres godser
 - = to fluer med ét smæk
- Reformationen blev gennemført
 - At klostrene blev nedlagt havde negative sociale konsekvenser, fordi de havde stået for socialplejen
- De oprørske bønder blev sat på plads
- Borgerstanden fik først indflydelse i forbindelse med enevældens indførelse i 1660